

Előfizetési árak:

Egész évre	5 ft	—	kr.
Fél évre	2	50	—
Negyed évre	1	25	—
Neptanítóknak egész évre	3	—	—

Hirdetési díjak

a legjutányosabban számítottak.
Helyeg minden beiktatásért 30 kr.

BAJA

vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztői Iroda.
hova a lap szellemi részét illető külde-
mények intézendők:
ÁLLAMI TANÍTÓKEPEZDÉBEN.
Levelek csak bérmentesen fogadtnak
el. Kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadóhivatal:
Az előfizetési pénzek és hirdetések a
kiadóhivatalba — N a n a y L a j o s
könyvszomójába — küldendők be
(Bódog-tér, Scheibner-féle ház.)

Egyes szám ára 5 kr.

Elemi tanügyi miséria.

Gyakran foglalkozom e lapok hasábjain a tanügygyel, miért talán szemrehányást vonok magamra.

Ugyan kitől?

Az olvasó közönség egy részétől? Attól nem tartok, mert ki olvasni tud és az olvasottak felett elmélkedni, az hálával emlékszik vissza azon boldog időre, midőn olvasni tanult s legfeljebb sajnálja, hogy többet nem tanult, hogy a régiebb időben a tanügygyel behatóbban nem foglalkoztak. Értelmes közönségünk szemrehányásától tehát nincs okom tartani.

Talán sértve érzendi magát egyik vagy másik tanító ur, kire teendő megjegyzéseim vonatkoznak? Igaz, hogy a tanító urak igen ingerlékenyek szoktak lenni, midőn tanügyről szó van. Az is igaz, hogy karban, unisons vagy harmoniában „appagget“ önkelnek, midőn nem elemi tanító az elemi tanúgyhöz hozzá nézni vagy éppen hozzá szólni kíván.

Azt már onnét is következtethetem, minthogy mi középstanodái és saaktanítók e tekintetben egy hajszállal sem vagyunk jobbak. De tudom azt is, hogy tanító nem ritkán haragszik, midőn kartársra őt és működését figyelemmel kíséri.

Mindezeket jól tudom, volt már gyűlölködés és harag s volt részem belőle, de se baj, „nem lesz mindig éjszaka, megvirrad még valaha!“ Ugy sem „a kakas szavára kezd virradni, mondja a halhatatlan Madách Imre — hanem a kakas szól, merthogy virrad.“ Térjünk a dologra!

Midőn arról elmélkedtem, hogy városi elemi iskoláink

részben azért nem felelnek meg a czélnak és a rájuk fordított költségnak, minthogy külön, szakkértő, e tárgynak kizárólagosan élő igazgatójuk nincsen, említettem, hogy ezen igazgatóknak egyik tisztje volna a tanulók felvételét eszközölni és mindegyiknek kijelölni az iskolát, melybe járjon, az osztályt, melyet tanuljon. Mi történik most? Az egyenlő munkára hivatott, egyenlő javadalmaztatásban részesülő tanító urak közül az egyik másik talán örül, hogy osztályában csak 15—20 gyerek létezik október 18-án s a terem az ürességtől kong. Nem ugy cselekszik más. Al-ambitio, hogy legnépszerűbb tanító a városban, talán némi anyagi haszon, (a) több tanpénz, csakhogy azt a városi pénztárnak a havi fizetésből később levonja s ezen levonás igen kevesesen eshetik; b) kevesebb fűtőanyag elhasználása, csakhogy az a jó levegő, tehát az egészség rovására történik; c) azon valószínűség, hogy sok gyermek között talán sok correpetens találkozik) ösztönzik, hogy a párhuzamos osztályok, a gyermekek és saját egészségének rovására, a törvény határozott tilalma daczára a közérkölcseink és a törvény által megengedett és meg nem engedett úton módon osztályát benépesítse, hogy mondassa: én vagyok a kedvelt, a legjobb tanító, mert osztályomban már száz meg ennyi tanuló van. Nem tiszteletlenség szól belőlem.

Aki ismer, jól tudja, hogy „jó tanító“ előtt mindig azt vallom: „Le a kalappal!“ de tudja azt is, hogy a visszaéléseket, fonákosságokat nem pártolom, hanem nyíltan megmondom, „le az álarcczal.“

Láttam a szellőztetett ügyben Pest-Pilis... megyei iskolában tanító által kiállított a lelkesztől, mint hivatalá-

T Á R C S A.

I. Lajos király.

— BALLADA. —

Szállt Melből bosznúi a
Győzelmes hadsereg;
Boszóni a vértettet, mely
Vízont vért kesereg.

S tovább haladva e honnak
Sok bájos útján át,
Elérte dörgő ég között
Annak tág folyamát.

„Átkelni kell! — mond a király —
Vitézek, komp után!
Ki lesz megvinni kész a birt,
E szép olasz Dunán?“

S meredve állt, mint a bálvány,
Az összes hadsereg.
„Királynak játszani kedve van“
Ők így merengének.

S Lajos nyugodtan gyönyörű
Ménjén a parthoz kél,
Bejárta osztónzés között
Hadát, és így beszélt:

„Nincs hát köztünk, ki habjával
Mer szembeszállni?
Egy ily lág hullától reng-e
Vitéz Szeredai?“

Vitéz Szeredai! halld! azt
Küldje a király:
E hab harezában hősiég
Szeredai megáll.“

Szóltott Villámként tört az ár
Közé a hős nemes.
Átkelni: útát ott, vagy el-
Vez bár: halált keres.

Dőlt már a pariparé, a
Sebes hab-ár viszi,
S merülő éltét nincs bátor
Schol kimenteni.

Mert ő parancsá s fejedelmi
Szaván gyult a kobel,
S olvasni küzdő hősenek
Csakis szavára kell:

Vitézeért — ha még saját
Éltét áldozza bár! —
Kimentni őt, habokba szállt
Maga a nagy király.

Heugl Adolf.

nál fogva igazgatótól ellenjegyzett 1879 october, ha nem családokozom, 14 kén kellett iskolai bizonyítványt szerepeln, melyben szorgalom, magaviselet és minden tantárgybeli előmenetel osztályozva van, de az nincsen megírva, hogy mely osztályra vonatkozik.

Peccatur intra muros et extra! Az 1868-iki népiskolai törvény nincsen mindenütt végrehajtva, azt jól tudom, de hogy egy állami tanítóképzőintézet térszomszédságában és szemelattára ilv nemű visszaéléseknek történni nem szabad, azt minden komolyan gondoltok elhatározni.

Neveket és alkalmakat nem említek. Az ügy fontossága lebeg szemem előtt. Elvárom, hogy higgadt felszólalásoknak eredménye legyen.

Dr. Bartsch Samu

Most-e vagy később ?!

Egyik angol közmondás azt mondja, hogy az idő pénz, — s ennek valóságát a szó legszorosabb értelmében tapasztaljuk a baja-szabaddai szárnyvonal kiépítése ügyénél.

Mikor a múlt év végén azt írtuk, hogy „most vagy soha“, a legkedvezőbb pénzügyi viszonyok léteztek, s a szárnyvonal mérföldjét legalább és 15 = 20 ezer forinttal olcsóbban ki lehetett volna építeni, mint jelenleg, — s alig képezi többé kérdés tárgyát, hogy mire talán már a tettek mezejére lépünk, újabb 10 - 12 ezerrel vagy talán többel is drágábban fogjuk az egyes mértékeket megvásárolni.

A vasút építés legrágább és legfontosabb része pl. a sínekre, a vágányokra esik. A múlt év végén, sőt pár hónval ezelőtt is, az egyes gyárak csak úgy versenyeztek eredmény ajándékaikkal; ma azonban, miután az egymással között kartelszerződés által kiki biztosabban lélegzik, már 10% emelkedést mutat a sínek ára, s ki sem állhat jót érte, nem fog-e pár hó múlva újlag emelkedni ?!

Mint a hírlapokból ma már mindenki tudja, egyrészt a budapesti vonal, másrészt a belgrád-saloniki és belgrád-konstantinápolyi vonalak építése a legközelebbi évekre biztosítva.

Ezen fonalak több mellékvonal és szárny kiépítését biztosítják, ha nem is tekintjük 1. Szamosvölgyben, 2. Mezőtúrtól Szarvasig, 3. eshetőleg Szegedtől Belgrádig és 4. a Bosznia és Herzegovinában épülő és építendő vonala-

kat, — a sínkereslet tehát élénkül, biztosabb jövővel bír, s amit még ma is úgy lehetne kapni 400,000 frttal, a télen vagy a tavaszra már 5 - 600,000 frt lehet.

De az építkezésnél más anyagok is szükségesek. Legelőször is a talpfákak vagy slipperek említünk. Az utóbbi években ezek semmi kereslettel sem bírtak, s így tulajdonosaik a legolcsóbb áron is iparkodtak azokon tudálni.

Ma már a pest-zimonyi vasút létesítése csak idő kérdés, mióta Szerbiával az erre vonatkozó egyezség megkötetett; nem esdálható tehát, ha most már a talpfák ára is emelkedőben van, — s minél jobban közelodünk egy ily hosszú vonal kiépítéséhez, annál magassabbra fog rugni ezek ára.

A többi anyagok között különösen a kő, kavics, téglá és épületfa jó számításba.

Követ és kavicsot, — mely az áthidalásoknál s más mélyekben eső pontoknál elkerülhetlen, míg a kavics a pálya szárazságának s folytonos járhatóságának biztosítására szükséges, — valamely közelebb eső kőbányából szükséges beszerezni.

Minél hamarabb megkötetnék erre vonatkozólag a szerződés, annál jutányosabbak lennének a feltételek, mert vállalkozó oly időben s oly emberkel dolgoztatna, mikor más dolog alig van, s kiki arra legjutányosabban vállalkoznának. Egészen ezen, ha nyakra-főre minél rövidebb idő alatt kell kiállítani az anyagokat; mert akkor a vállalkozónak is jobban meg kell fizetni embereit, jobban értékesíteni kell a kiszabott időt is, ami azután lényeges áremelést tesz elkerülhetlenné.

A téglá és épületfa tavasz óta kiválóan az elemek által okozott elemi csapások nyomása alatt emelkedtek. Szeged és környéke egy maga is fontos szerepet játszik itt, mert millió és millió téglá, száz- és százezer talpa özönlik oda, ha figyelmen kívül is hagyjuk, hogy a felső Tiszánál s egyéb mellékfolyóknál, sőt egyes belvizekkel bíró vidékeken is temérdek építkezési anyagokra lesz szükség. Tavasz óta tehát lényeges emelkedést mutat az építkezési anyagok ára, s minél tovább késünk, minél közelebb jutunk a pest-zimonyi vasút építéséhez, mely a concurrentiát csak növelni fogja, annál drágábban kell mindent megfizetnünk.

S szóljunk-e a munkáról és munkaberről ?!

A mestereink egy része már is azon vidékek felé

És megbosszúlá!

Franciska beszéde.

Forrta: J a b l o n k a y G é z a.

(Folytatás.)

Lambert Jaques kirohant szobájából. Az első, kivel találkozott, a kormányos volt, ki eledelő őt a szertartáshoz kihívni. A tisztnek látása, kinek képen a legnagyobb fölindulás volt olvasható, nagy zavará hozá — A kormányos, némi meglepetést rebegett. Jaques kötelessége elmulasztása miatt, nem kívánta a kormányosnak megkönyöreg; mert a megtörtént, hogy sem lehetett már megváltoztatni. Az estének legnagyobb részén a jelenet mindig szemé előtt lebegett, s borzadály futá át tagjait. Fölnindulás utasító el magától a képzeltetés ágyraémet. Jaques komoly emkor lévén, mindent a mit gondolt és érzett, valósitani is törekedett. Ez neki némilug most is sikerült. Azt tudá, hogy a képzeltetés összeütközése — barátjának képét, — azon állapotban, midőn azt a tengerbe esésekor utóljára látta, — szemé elé hozza. Ablakja szobájának egyetlen világos helye volt a tükör, mely eszm-csalódásának visszüfényül szolgált. A szavak, melyek az arcznak kifejezést adni látszottak, csak a hallás képzeltetm voltak. Daczára a törekvésnek, hogy magát megnyugtassa, mindig e szavakat hallá; mindentol ezek üldöztek őt, úgy hogy lelke folytonosan gyötörve volt.

Hogy Gerbaud halálpercezek a megbosszultatás kéré, — érthető; de mint lehessen ezen kívánalomnak megfelelni, azt nem láthatá őt. Hol él a gyilkos? Ó nem ismeri őt. Mikép legyen képes azt fölhaláltatni? De mért is e szavakra oly nagy súlyt fektetni? És mért is eszengnek is ezek mindül fölébe? Mily kötelesség teljesítésére figyelmeztetik ezek őt? Kifölöben Gerbaud csak

barátja volt, és nem több sem kevesebb! — Hogy azt egy éjszaka meggyilkolták: arról ő mit sem tehet. De ép ez a gondolat foglalkoztató el Lambertot oly komolyan és sok ideje. Ha ő jobban sietteté vala a helyszínen megjelenni, talán a büntényt, mely barátján végebe vitették, — megakadályozhatta volna.

E szemrehányás, melyet magának még eddig nem tett, — magyarázá meg legjobban, miért előt ő hallani a szavakat barátja holt testének a tengerbe esésekor. Egy benső szótát őt e hibára figyelmezteté s az engesztelésül a megbosszultatás tervé köteleességül.

Jaques, letkísmeretének túlságos gyöngédségével nem is volt hibás, hogy magát e szomorú esemény okozójának tekinthette volna. Magától érthető, hogy végére is minden képzeltetés és az oly fájdalmas visszamelegkezés gondolatainak szabad utat engedett, annál inkább, mert ezeknek igazságát szolgáltatni elfogadható ok nem mutatkozott. És valóban sikerült is Jaquesnek, hogy néhány nap eltelte után megszokott életmódját folytathassa. — A tengerésznek egész léte közönségesen a természet komoly pillanata függ e tevékenységét rögtöni határozása felhívja, s ez legjobb gyöngyöszere az ábrándos képzeltetmeknek. — A vizek költőessége erősíti a tengerész lelkét és ezt látva, nem gyötördik agyrémekkel. A valódi veszélyek inkább szellesszárnyaknak rohannak elő, sem hogy a (szá)képek nemeit lassankint mutatnák! De a visszamelegkezés Gerbaudra, őt el Lambertét még mindig megmaradt. A hosszú éjszákak fölözeten és szobájában, barátjának képét mindig szemé elé lehetgette. Mindig azon gondolkodott, ki a gyilkos? Bár magában mondá: — Ugy se fogom őt soha se feltalálni! — Ekkor ismét megnagyodt.

A tény kétségkívül megvolt, s Gerbaud Lambertnek képzeltetmében mindig megjelent. De mért nem mondotd az neki bármily jel, mely által, a gyilkost felismerhetné?

Egy este, képzeltetm és tündösesé ismét élénken foglalkoztató

— Koldus: Adjon valamit nagyságos kisasszony! Kisasszony! Hogy léphet be ilyen piszkos eszímval szobámba? Koldus magában: Tán azt akarná, hogy azért a rongyos krajczárért lakcipőt húzzak magamra.

— **Idegen:** Hogy merre én zsebkendőmet kilopni? Zsebmetsző: Itt van ni, visszaadom azt a rongyot. Szégyenleném magamat vasárnapni napon ilyent magamhoz venni Pfui!

— **Szobalányi:** Nem, ebben a házban nem maradhatok! A munkám nem sokallom, hanem a nagyságos ur nem hagy béki-vel. Szakácsné: Ugyan menjen, azt nem hiszem a mi urunkról! Én már 35 éve szolgálok itt, de engem — még soha sem bántott.

— **Új zeneművek.** Az „Apollo” zeneműfolyóirat legújabb (októberi) száma következő tartalommal jelent meg: 1. Boccaccio francia négyes. Ezen francia négyest Suppé hason című operettje legszebb dallamaiból Hölzl Lőrincz egyesén állította össze. Az operette a budapesti népszínház legújabb repertoír darabja. 2. Emlekaj Magurányitól. 3. Két praludium Kapp Sándortól. 4. Tinódy Sabetányi historisi dűnekei, vegyes karra alkalmas. Kapy Gyula. 5. Bordial, Palotásy János elhunyt jeles veterán zeneszerzőnkétől. E má egyike a legszebbeknek a szerző hátrahagyott művei közül, férfi négyesre alkalmas. Kiszner József; mint szép s hatásos darabot ajánljuk dalártnak figyelmébe. 6. A leány keserve Petőfy Sándor költeménye, dallamát zongora kísérettel szerző Erney József. Az Apollo előzetési ára az október-decemberi félévre 1 ft 50 kr., mely az Apollo kiadóváltalához (Budapest, vár, Verbőczy-utca 179. szám.) ezmeve küllendő be. Legszézzertiebben postautalvány útján. Az Apollo ezen egyetlen hazai zenezetű közlönyünk nyolcz évi lenállása alatt már is egy oly bucsos magyar zeneirodalmi gyűjteményt alkotott, mely úgy kiállitás mint tartalomra nézve bármily zenegyűjtemény diszére válik, olcsóságra nézve pedig vetekedik a legolcsóbb külföldi kiadmányokkal s ezért pártolásra méltán ajánlhatjuk.

Személyszállítóhajómenetek:

Bajáról Budapestre: naponként d. u. 3 órakor,
Bajáról Mohácsra: este 8 órakor.

Üzeti tudósítás.

Baján, 1879. october 15-én.

Buza 13.20 zab 5.30 bab 7.50 árpa 6.25 rozs 8.80 köles 4.60 kukorica 5.90

Az árak 100 kilogr. után.

Vizállás Baján.

	C. pont tenék	DUNA CSATORNA	84.88 83.00
October 7-én.	DUNA O fölött	85.39	CSATORNA 85.00 mélység 2.00

Felétős szerkesztő:

Dr. BARTSCH SAMU.

Egy jó házból való fiu felétetik

TANONCZUL

Leopold János bádogos mesternél, Baján, Bárány utca, hol is bővebb tudósítás nyerhető.

— Az első es. kir.

DUNAGÓZHAJÓZÁSI TÁRSULAT

postás- és személyszállító hajóinak

MENETRENDEJE.

Postahajómenetek:

Bajáról Budapestre: kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnap post reggeli 6 órakor.

Bajáról Mohácsra: vasárnap, hétfőn, kedden, szerdán, pénteken és szombaton reggel 6 órakor.

Bajáról Orsova-Galatizg: hétfőn, szerdán és szombaton reggeli 6 órakor.

benyomásaink, melyeket érezünk, anélkül, hogy tudnánk, miért vannak, s kebleinkben oly sejtelmek gerjesztenek, mely teljesülni szokott! Mondják-e neked egy ily esetet?

— Légy szives.

— Jé tehát. Én tizenegyet-tizenöt éves leheték s a tengerészeti iskolában nem voltam még fölívve, midőn barátaim egyike, különös előszeretettel Cooper „Pilotes”-ját olvasta. Én őt egy nap a munka utolsó lapját olvastva találtam, ott hol a szerző elbeszéli: mi történt regényének különböző személyeivel. Barátomat különösen érlelke Merry. — Coopernek, mivel nem tudott Merryyel mit tenni, az az ötlete támadt, hogy őt párbajban vesztiri el. E szomorú vég, melyet előre látni az egész könyv folyamán nincsen ok, barátomat kellemetlenül lep meg. A kornak egyformasága miatt és képzeldősi erejének szeszélyéből ő magát Merryyel egy és ugyanazon személynek tekinté. E gondolat lelkebe védődött és gyakran mondá nekem: „Ha valamikor párbajra kerülne a dolog, nekie nehezen esnék megvívni.” — Te látod, hogy az életben az épen úgy van, mint az álomban, — a sejtelen jogsosult. Némi esemény kibi bennünket s nekünk a sors végzetjelles intézkedéseiben meg kell nyugodnunk.

— Lehet, de te hasonlatos nem ide tartozik: ifju barátod életben van s dolgai mindenesetre jól folynak?

— Oh nem! — viszonzá Lambert, és szavainak komolysága a valót tüntették föl. — Ó bajtársaimnak egyikével, midőn „Saint-Cyr”-ből elment, párbajt vívott, és elesett.

— Csodálatos! — kiálta fel Herbin.

A két barát elhaltogatott, és mindkettő gondolatokban merült, — mélyen elfogott érzéssel.

(Folyt. köv.)

Temesváry Mór czipőgyári raktára

Budapest, király-utca 1. szám, b. Orczy-féle ház.

Mindenféle lábbeliknek legjobb hirt forrása. A legjobb készítési czipőket ajánlja a téli szükségétek fedezésére, **nagyan és kicsinyben.**

Hölgyek számára:

- Nemez comodecipők nemez béléssel minden színben, sarkkal és nagy eszokorra. 1 ft 60 kr
- Fűző topan eberlasztinból a legszebb hímzéssel díszítve. 2 ft 80 kr
- Topánok eberlasztinból ruganyhúzóval, magas kivágással, rokokó-sarokkal, finom kiállításban. 3 ft — kr
- Topánok ruganyhúzóval erős chagrín vagy borjúbőrből, szögezett keftőstálpal erős időjáráshoz tartós. 3 ft — kr
- Czugas posztó-topánok borszegélyvel szögelt duplatálpal, meleg béléssel. 3 ft 20 kr
- Czugas hárszortótopánok nemez béléssel szögelt és srfoit duplatálpal, lakk hegygyel, magasszabású. 3 ft 50 kr

Urak számára:

- Comodecipők posztóból nemez béléssel minden színben. 1 ft 20 kr
- Topán chagrín-bőről finom díszítéssel lakkzegélyvel. legnagyobb divatú. 3 ft 90 kr
- Topán borjúbőről szögezett, csavart keftőstálpal igen erős. 4 ft — kr
- Topán orosz fénylomos bőről, szögezett csavart keftőstálpal, óvszer nedvesség ellen. 4 ft 80 kr
- Topán salón-fénylomos, mainzi bőről, keztűny vagy chagrín szárral leginomabb hímzéssel. 4 ft 40 kr
- Topánok posztóból orosz lakkos bagaria-zsegeleyvel vörös nemez béléssel, hárszortó és srfoit duplatálpal, óvszer nedvesség ellen. 5 ft 50 kr
- Csizmak erős vikszos, vagy bagaria-bőről ránkban, srfoit duplatálpal. 8 ft 50 kr
- Térszizmak hátravarttal és csattal dupla bagaria-bőről hárszortos srfoit tálpal vimentes. 8 ft 80 kr
- Térszizmak, valótól orosz-bagariából, hárszortos srfoit duplatálpal, vimentes. 12 ft — kr
- Viksz- és bagariabőről való gyermekcsizmak lakkzárral akár szegelt, csavros duplatálpal, igen erős minőségű. 4 ft — kr
- Fiu-topán borju vagy chagrín bőről erosen szögezett keftős tálpal. 2 ft 50 kr
- Leánytopán eberlasztinból vagy bőről leginomabb díszítés lakkzegélyvel. 1 ft 80 kr
- Gyermekcipők eberlasztin vagy bőről 80 krtól 1 ft 20-ig

Megrendelések postán utánvót mellett vagy az előleg beklüldése után gyorsan s pontosan teljesítetnek. Nem alkalmas lábbeli a legkézségesebben kicsérletetik. Részletes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek meg.